

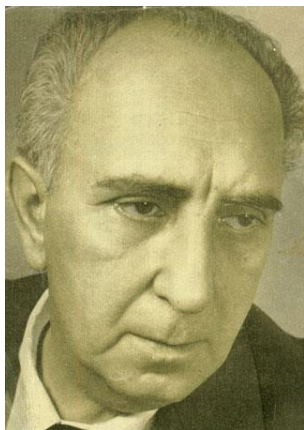
СУДАРИ СНОВА

АНТОЛОГИЈА ПОЕЗИЈЕ
СРПСКОГ НАДРЕАЛИЗМА

Приредио Душан Стојковић

ПРЕСИНГ, 2022.

АЛЕКСАНДАР ВУЧО (1897–1985)

Кров над прозором (1926), Корен вида (1928), Начела (1929), Неменикуће, Ђирило и Методије (1929), Хумор заспало (1932), Марија Ручара (са Душаном Матићем, 1935), Мастодонти (1951), Ако се још једном сетим (1958), Песме и поеме (1980)

ИМАМ НА ДЕСНОЈ РУЦИ...

Имам на десној руци изнад лакта ожиљак. Уболи ме ножем пред клупом у парку. Скидао сам толике кошуље и облачио сваког јутра. Још увек могу да га осетим под прстима како се чува са телом.

Пронаћи себе изван ових покрета које понављаш истим трзањем рамена. друкчије него језом која силази низ кичму. Друкчије него грижом савести, шаком из које су ти на тавану врапци кљуцали жито, ходом расклаћеним и играњем ока за несрећу која ће доћи.

(Корен вида, 1928)

ДУШАН МАТИЋ (1898–1980)

Марија Ручара (са А. Вучом, 1935), *Багдала* (1954), *Буђење материје* (1959), *Лажа и паралажа* (1962), *Књига ритуала* (1967), *Битка око зида* (1971), *Тајни пламен* (1976), *Муњевити мир* (1977), *Антологија Матић* (1992), *Будна ноћ* (2005)

БЕСПОСЛЕНИ ПОП И ЈАРИЋЕ КРСТИ

Ја сам тај „беспослени поп“ који „јариће крсти“. Прича за Нашу полугласну реку, шапућућу реку, заспалу, дању и ноћу, у пијаном дрвећу, кад се слепи слапови љубе у циновским аутомобилима тешким тек од сласти. Богови нису им равни, ни Јуноне, ни краве. А онај који ми је толико сличан и туђ, савршен као снег, проби се кроз густу шуму печурака и мисли и узме ми главу, моју главу из мојих стиснутих руку. Њом поче да се титра, хладно и пријатељски, по соби, по предсобљу, баци је низ степенице међу жилаве изгубљене слокове, међу кичмене снопове, међу звездане рђе. Затим је опет врати на своје место и седе. И ред, други ред завлада на дну овог мора, где растем непомично као овај одговор. Светлост је овде продала душу ђаволу и за његов рачун

постала је ухода, шпијун који ништа не прашта. Но ја вас молим, усплахирене ентелехије, сачувајте бар последњу маску. Јако румено намажите усне, натрпајте много цветног пудера, очајног пудера, на бледило својих костију. Врач са Врачара даје пролазним станицама погрешне знаке, да земља, најзад ослобођена звезда и пандура, срља меком падином не знам каквих снова. Како још могу да уверим ове руке, руке на послу, руке на светлости, да је метафизика, та каткад бесомучна и конвулзивна жена као лепота, каткад мирна као поплаве, достојанствена као матура, саблажњива као вулкански кратери, дошла и прошла над Београдом. Звала се NUPAS SUBLA; продавала је сапуне, писала узалудна љубавна писма на лекарским рецептима свима који нису стигли да их приме. Била је: две змије, две змије од светлости, које се нису никад стигле. Како, како да уверим ове руке, руке на куку, руке на песку, да се у овом ПРЕД-ГРАЂУ духа појавила бела куга од које је већина умрла, а остали, половина њих плаче, половина се смеје, и да се спрема једна завера, изгубљена као у петљама избезумљени конач којим сад хеклује она. Како да уверим ове ноге, ноге на жару, ноге на жалу, да је психоанализа залупала на његова врата, ушла, а он је није ни приметио, Госпођа Панићка, тако се она звала у Београду (на успомену, на либидинозну успомену на старога Пана, који сад носи цилиндар и тренч-кот), померила је памећу и померила слику на зиду, сасвим неприметно, да је за њега од тада постала чудновата и мистериозна као цело његово детињство; додирнула огледало, које се од тада претворило у најдрагоценију љубавницу са патетичним нагласцима, никад, никад до сад слућеним. Како, како да уверим ове ноге, ноге на овој звери, ноге на овој земљи, да су се тринаестогодишње ћутање и чудо, поред свих забрана, усред великог поста, венчали на тајанствен начин, на запрепашћење свих оних који се јутром из кревета дижу увек само десном ногом. И тако, нема више

деце, ни средњег рода у овом српском језику,. Потернице су већ послате за овим бегунцима, из чијег монструозног брака очекују се катастрофалне појаве, небеске и земаљске. Митос, прозрочно наше месо, мрежа која нас држи у овој ништавној сржи, пуној божанстава као зидови стеница, као зелени вид угљевља, олуја, меланхолија.

ЈЕДИНА ПЕСМА КОЈУ ЗНАМ НА ИЗУСТ

Једина песма коју знам на изуст, која ме зна на изуст.

Очи су као очи оставиле своја стада, сад потпуно изгубљена између претпоставке неког јутра и неког војсковође части, кога су жене понеле пре прве брачне ноћи својим имагинарним, љубавницима. Нико их није питао за допуст, нити су дошле као киша, математичке игре овнова, светих овнова. Кревети су били размештени као небеса неких олуја, где су све гране биле утопљене, све ране залечене у вечности. Оставили су мора бисера, клисуре чекања. Прапорци божанских губаваца неће никада моћи да разбуди наслаге толиких ноћи, под којима сањају убице које ево хвалим као најверније заставнике једне правде која није увек била вода, сирће или црв. Ослобађам се лагано тих речи, које су досадиле као успомене до сада; до сада су лиле неке чврсте и густе алке, до сада, када је нож испод пазуха служио да се пара нека туга која ће тек касније стићи у ову собу, где неки ево додирују своје детињство као тиху заспалу маховину своје неишчупане сржи, те армије, арије смрти где смо једино тачно, једино верно оцртани као лед на окнима неких избежумљених савести, које нам краду дане, краду сочива једне јадиковке. Али никад се нема времена, кад тако нестваран као рука која пише оно што неће, кад ево се претвара тај хируршки потез зарђале и непроверљиве дражи у

МИЛАН ДЕДИНАЦ (1902–1966)

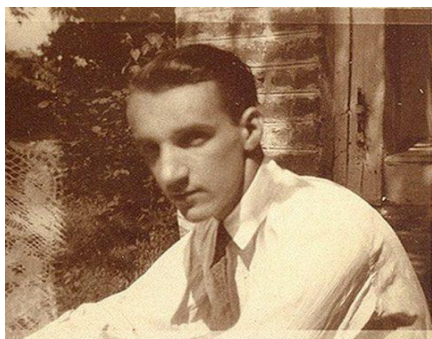
Јавна птица (1927), Један човек на прозору (1937), Песме из дневника заробљеника број 60211 (1947), Од немила до недрага (1957), Позив на путовање (1965), Мало воде на длану (2004)

ЈАВНА ПТИЦА

*Пада на моје дане
пада на моју тугу
пре него Сунце сване
на воду што се буди*

*Боже, како пролазе!
Иду свежи и чисти
Стисни, стисни то срце
за душу што знала није*

МАРКО РИСТИЋ (1902–1984)

*Од среће и од сна (1925),
Турпитуда (1938, 1972),
Nox microcosmica (1955),
Пешчани сат (1969),
Књига поезије (1984)*

УСПАВАНКА КАО ПОРЕДИТИ

Још данас говори као море, о моје сањиво јагње
Говори као говори, говори као данас, о моје данас
Бела те месечина прати на томе жалу смирено
На томе жалу као спаваш, на тој смиреној месечини
Као јагње жал, као јагње месечина, као јагње спаваш
Спавај

У ноћи као месечина спаваш, спаваш као жал
Као море месечина, као ланено платно, као јагње жала
Спаваш као што говориш, на платну белом као данас
Када дође ноћ прави се да спаваш, да спаваш као ноћ
Спавај, као што се поредиш са спавањем

Као платно на жалу на спавању лежиш као месечина
Као спавање лежиш на белом жалу платна
Као море на жалу ноћи лежи месечина на сањивом јагњету
Још ноћас спавај смирено, још ноћас као данас
Данас је као бело море, и лежи на ноћи, на платну
Ланени сан, и спавај, смирено као што само спаваш
Као што говориш, као што лежиш
Спавај као што те месечина прати
Спавај као што поредиш

(Српски књижевни гласник, 1928, бр. 2)

Фотограм 1928.